

Kecskés Mónika

Liszt és a pesti ferences templom

A XIX. század egyházi zenéje a pesti ferences templomban

Szent Ferenc legtehetségesebb szolgája,
a pesti ferencesek barátja: Liszt Ferenc.

Kecskés Mónika (Budapest), a győri Széchenyi István Egyetem Varga Tibor Zeneművészeti Intézete és a Nyíregyházi Főiskola BTMK Ének-zene Tanszékének tanára, a pesti ferences templom egyházzenei igazgatója.

Liszt Ferenc (1811–1886) vonzódása a ferencesség iránt nem volt előzmények nélküli.

Már a kortársak közül is sokan tették fel maguknak a kérdést: honnan ered Liszt ferences érdeklődése? Mi fűzte ezt a szabadelvű, ünneplést világit Szent Ferenc rendjéhez és tanításához? Egyáltalán ferences volt-e, s ha igen mennyire? A kérdéssel eddig csak egyetlen tanulmány foglalkozott. A téma kutatása nehézkes, hiszen a Mariana rendtartomány levéltára ma Pozsonyban nehezen hozzáférhető. Ismerjük azonban Liszt levelezését, a kortársak visszaemlékezéseit, a korabeli lapok híradásait, amelyeknek a szerző rendkívül gyakori szereplője volt.

A Liszt-családban a XVIII. század első feléig visszamenően több ferencest is találunk. 1739-ben Ignatius List lépett be a ferencesek közé, a győri kolostor lakója lett. Liszt nagyapjának, Liszt Györgynek unokatestvére volt ez a szerzetes, akit gyakran emlegettek Ferenc családjában.¹

A zeneszerzőre a legközvetlenebb hatást a ferencesség tekintetében édesapja gyakorolta. Liszt Ádám (1776–1828) gyermekkorában maga is zenei pályáról álmódott. Tehetségesen zongorázott és gordonkázott. 1790 előtt Kismartonban, a Joseph Haydn vezetése alatt álló zenekarban is játszott. A pozsonyi Királyi Katolikus Gimnáziumban a zeneteoretikus és orgonista, Riegler Ferenc Pál tanítványa volt, akitől szilárd zeneelméleti alapokat kapott.

Liszt Ádámot —rendi nevén Máté testvért—18 évesen a ferencesek malackai kolostorában találjuk, ahol együtt töltötte a noviciátus éveit barátjával —Wagner Józseffel—, aki később rendi nevét Kapisztrán Szent Jánosról kapta. Az egyszerű fogadalom után rendi nevén Liszt Máté testvér a nagyszombati rendházba került, ahonnan többször is kérte elbocsátását. Erre végül 1797-ben került sor, de barátságuk Kapisztrán testvérral tartósan bizonyult, egészen Liszt Ádám haláláig megmaradt. Ezt a barátságot örököltette tovább az apa fiára, Liszt Ferencre, akit vélhetően Assisi Szent Ferenc után nevezett el.

Amikor II. József megszüntette a szerzetesrendeket, a pesti ferences templomot plébániaként engedélyezte működni, így 15 páter és 2 laikus testvér továbbra is elláthatta a lelkipásztori munkát. Az Alcantarai Szent Péter-templom

¹ Bővebben: Gajdoš VŠEVLAÐ: „War Liszt ein Franziskaner?“, *Studia Musicologica* VI (1964) 299–310.

1822-től ismét rendi templom lett. Így ismertethette meg fiát Liszt Ádám mindössze egy évvel később —1823-ban—, Párizsba való távozásuk előtt, a pesti ferencesekkel, ahová baráti látogatás keretében utazott el.² Wagner Kapisztránra nagy hatással volt a csodagyermek zongorajátéka. A gyermekkori látogatás élménye olyan erős volt Liszt Ferencben, hogy pontosan emlékezett arra, milyen darabokat játszott, és név szerint érdeklődött az egykor megismert testvérek hogylétéről.

Liszt fiatalkori olvasmányai szintén vallásos érdeklődést mutatnak. Könyvtárában helyet kapott Kempis Tamás *Imitatio Christi*³ című műve. Kempis aforizmái közül nem egyet magáénak tekintett. Liszt vallásos misztika iránti érdeklődésében nyilvánvalóan édesapjának ferences neveltetését érhetjük tetten.

A fiatal Liszt Ferenc már 1827-ben szerzetbe szeretett volna lépni, majd a párizsi szemináriumba kívánt felvételt nyerni. Liszt naplójának tanúsága szerint Szent Pált és Szent Ágostont is gyakran olvasott, idézett.⁴ Ugyanitt így ír: „Isten lát engem, s jelenlétében meg tudtam sérteni őt. Lehetséges volna, hogy inkább keresem egy ember kedvét, mint Istenét?”⁵

Végrendelete szerint valójában az Egyház volt az igazi hivatása: „17 éves korom óta, amikor könnyek és könnyörgések közepette esdekeltem, hogy engedjenek belépni a párizsi szemináriumba, és azt reméltem, hogy megadatik nekem a szentek életét élnem, és talán a vértanúk halálát halnom”.⁶

Papi hivatásának korai kibontakozását éppen az egykori ferences édesapa akadályozta meg: „Az igazi művész útja nem távolít el a vallástól — egyesítheted egy pályán a kettőt. Szeresd Istent, légy jó, és őszinte, hogy egyre magasabbra juss a művészetedben. Te a muzsikáé vagy és nem az Egyházé!” — mondta fiának halálos ágyán.⁷

Liszt 1848-ban, kismartoni látogatásakor újíttotta fel kapcsolatát a ferencesekkel, akikhez gyermekkori emlékei fűződtek. Itt találkozott ismét Albach Szaniszlóval (1759–1853), aki később a pesti rendház lakója is volt. Pater Albach a XIX. század híres ferences prédikátora, polihisztora, Széchenyi István lelkiatyja, mielőtt Pestre jött, Szombathelyen, majd Érsekújváron is volt orgonista. Pesten inkább a Habsburg udvart bíráló prédikátorként híresült el, mintsem orgonistaként. A szabadságharc éveiben s ezeket követően az Albach Szaniszló, Gegő Elek Nicefor és Gasparich Kilit alkotta prédikátor-triász Habsburg-ellenes beszédei egész Pestről ide vonzották az érdeklődőket.⁸

² *Társalkodó*. Pest. 1840. januári szám, 20.

³ KEMPIS Tamás (1380–1471): *Imitatio Christi*. Ford. Jelenits István. Ecclesia, Budapest 1978.

⁴ Uo. 138.

⁵ Uo. 139.

⁶ Alan WALKER: *Liszt Ferenc*. 3. kötet. Ford. Rác Judit. Editio Musica, Budapest 2003. 97.

⁷ Uo. 139.

⁸ Liszt valamennyiüket személyesen ismerhette. Gegő Elek Nicefor jelentős irodalmi munkásságával is kitért. Felkereste a moldvai magyarságot, a csángó telepésekről írt munkájáért a Magyar Tudományos Akadémia tagjai sorába választotta. Albach Szaniszló német nyelvű szentbeszédeit

A pozsonyi ferences levéltár megközelíthetlensége és az egykori mariánus iratanyag rendezetlensége miatt nehéz rekonstruálni, milyen lehetett az egyházi zene a pesti ferenceseknél Liszt korában.

A pesti ferences templom orgonája az 1822-es látogatási jegyzőkönyv szerint 16 regiszteres, kétmanuális hangszer volt. Egy 1847-es javítási terv⁹ részletesebb leírást is ad: a manuálon 9, a pozitívon 3, a pedálon 4 regiszter szólt. A dokumentum alapján valószínű, hogy ekkor még az egész hangszer a mellvédben állt egy szekrényben (alul a pozitív, felül a főmű), s az orgonista hátul játszott. Mivel a szerzetesek stallumai a karzat hátuljában voltak, az orgona egyaránt szolgálta a lent celebrált misét és a fenti karimát. A két művet 1851-ben választották szét. Liszt minden bizonnyal hallhatta a hangszer hangját.¹⁰ Közelebbit azonban nem tudunk a templom egyházi zenéjéről. Tény, hogy maga Liszt, akit annyira lenyűgözött a gregorián ének szépsége, hogy minden adandó alkalommal meg is emlékezett erről, zenei szempontból egyetlen ma ismert forrásban sem említi a pesti ferenceseket. Valószínűleg a testvérek inkább prédikátorokról, mintsem zenéjükről voltak híresek Széchenyi korában.

A komponista —konfráterre avatása előtt— fiatalkori látogatása (1823) után még három alkalommal járt a pesti ferenceseknél.¹¹ 1856-os látogatásáról írt levelében említi, hogy a pesti ferencesek konfráterükké kívánják őt fogadni. Jóllehet Liszt oklevelén más dátum szerepel, a komponista levelezésének tanúsága szerint 1857. április 11-én került sor erre a szekszárdi Augustus Antallal és Karátsonyi Guido gróffal együtt, akiket szintén akkor fogadtak konfráterre egy rövid szertartás keretében.¹² Lisztet Koppány Jenő tartományfőnök iktatta a konfráterek közé. Egy rövid mise után a három férfi és a szerzetesek együtt ebédeltek a refektóriumban. A házfőnök latin pohárköszöntőt mondott a leendő konfráterek tiszteletére, majd egy egyszerű szertartás keretében a rend barátaivá nyilvánították őket.

számosan hallgatták, korszakalkotó műve a *Herbarium*, amelyet a természettudományi múzeum őriz. — Gasparich Kilit beállt nemzetőrnek, és Ozoránál részt vett az ellenséges hadosztályok bekerítésében. Ezért 1852-ben haditörvényszék elé állították és felakasztották. A szabadságharc után a megtorlás éveiben a ferences atyák számos menekültnek és üldözöttnek nyújtottak menedéket. A bencés Czuczor Gergely börtönbüntetése előtt öt hónapig internáltként volt a zárda lakója. — Az 1849. október 6-án vértanúhalált halt gróf Batthyány Lajos miniszterelnököt a kivégzés után jeltelen sírban akarták eltemetni, Dank Agáp házfőnök azonban titokban a templom kriptájába temette, ahol 1870. június 9-ig nyugodott. Ld. *Encyclopaedia Hungarica*. Főszerkesztő BAGOSSY László. Calgary 1992. 33.

⁹ Bárány Lajos hangszerének javítási terve. Magyar Ferences Levéltár IX. köteg.

¹⁰ Enyedi Pál szíves közlése nyomán. Ferences levéltár, Novum protocollum 1854.

¹¹ Franz Liszt's Briefe: Gesammelt und herausgegeben von La Mara. Band I. Von Paris bis Rom. 1893–1905. 329–330.

¹² A konfráterre fogadás körülményeiről a *Religio c. katolikus lapban*, a weimari *Deutschland* február 3-i számában, és Liszt levelezésében (ld. 11. jz.; 430–431) olvashatunk bővebben.

Ez a kapcsolat a ferencességgel, amelynek bizonyítékát —egy arannyal ke-retezett oklevelet— Liszt még aznap este kézhez vehette, nem jelentett olyan komoly elköteleződést, mintha a szerző az első vagy a harmadik rendbe nyert volna befogadást. Liszt együtt étkezhetett és imádkozhatott a testvérekkel, de a rendi élet többi szabálya nem vonatkozott rá. A *confrater* címet számos világi hívő kapta meg abban az időben. Ennek feltétele csak annyi volt, hogy elfogadják Szent Ferenc elveit és eszerint éljék mindennapjaikat.

Liszt 1863-ban Rómába költözött. A Madonna del Rosario-kolostorban élt, ahol a két Szent Ferenc-legendát is befejezte. 1865. április 25-én, Rómában tonzuráltak, azaz klerikussá szentelték. A szertartást a zenekedvelő IX. Pius pápa jóváhagyásával Gustav von Hohenlohe kardinális vezette. A zeneszerző július 30-án felvette a kisebb papi rendeket: ajtónálló, lektor, ördögűző és akolitus lett. Liszt abbé tehát nem misézhetett, nem gyóntathatott, ugyanakkor szabadon házasodhatott, és bármikor meggondolhatta magát. A kisebb rendek felvétele nem jelentett akkora elköteleződést, mint a nagyobb rendek: a szubdiakonátus, a diakonátus (szerpapság) és az áldozópapság.

Azt, hogy nem kívánt ennél szorosabb kötelékbe lépni a klérussal, maga írja le Constantin von Hohenzollern-Hechingen hercegnek tett beszámolójában:

Meggyőződvn, hogy ez a tett megerősít a jó úton, erőlködés nélkül cselekedtem meg, egészen egyszerű és egyenes szándékkal. Egyébiránt ez felel meg fiatalkori előletemnek, csakúgy, mint a fejlődésnek, melyen zenei alkotómunkám keresztülment az elmúlt négy esztendő során, s e munkát kívánom megújult lelkesedéssel tovább folytatni, mivel természetem legkevésbé fogyatékos formájának tartom.

Hétköznapi nyelven szólva: még ha igaz is, hogy „nem a ruha teszi a szerzetest”, akkor sem hátráltatja őt; és bizonyos esetekben, amikor belül már egészen kialakult a szerzetes, miért ne öltjük magunkra külső ruházatát?

De hiszen egyáltalán nem is kívánok szerzetes lenni, a szó legszigorúbb értelmében. Erre nincs hivatásom, és megelégszem azzal, hogy oly mértékben tartozzam az egyházi hierarchiához, amennyire a kisebb rendek engedik. Ezért is nem a csuhát, hanem a reverendát öltöttem magamra.¹³

Ez volt életének egyik legkomolyabb döntése, amely a világias gondolkodású kortársakban ellentmondásos reakciókat váltott ki. Richard Wagner egyesesen úgy vélekedett, Liszt ezzel a döntésével valamilyen nagy bűnéért vezekel.

Felszentelését követően érkezett Pestre, ahol Schwendtner Mihály atyánál lakott, a pesti Belvárosban. Pater Kurtz Vilmos OFM a pozsonyi provinciálisnak írt levelében számolt be Liszt fiatalkori „ferencességének” újjáéledéséről.¹⁴ Szál-

¹³ WALKER III. (ld. 6. jz.) 99.

¹⁴ WALKER III. (ld. 6. jz.) 102.

láshelye Pesten közel esett a pesti ferences rendházhoz, ahová fiatalkori barátságai kötötték. Talán ettől indíttatva csináltatott magának ferences habitust. Szent Erzsébet-oratóriumát — amelyet a Nemzeti Zenede létrehozásának huszonötödik évfordulójára írt — ebben az öltözékben vezényelte.

A XIX. század elején általánosan is érezhető volt az érdeklődés Assisi Szent Ferenc (1182–1226) és rendje iránt.¹⁵ Ez halálának 700 éves évfordulójától, 1826-tól kezdődően egészen száz évig tartott. Liszt rajongott Szent Ferencért, szeretett volna eljutni Assisibe. A világutazó, aki bejárta Európát, csak egyetlen alkalommal járt a Poverello szülővárosában. Mindössze 1868 júliusának elején tudott erre időt szakítani. A korszak legelterjedtebb vallásos olvasmánya, a *Fioretti*¹⁶ Liszt könyvtárából sem hiányzott. Maradt fenn olyan feljegyzés, amelynek tanúsága szerint Liszt magánbeszélgetései alkalmával is gyakran idézett a *Fioretti*ből, s beszélt az igazi ferenceségről.¹⁷ August Antal Lisztnek 1870-ben rendezett születésnap-i ünnepségén mondott beszédében szintén a Poverellóra hivatkozott:¹⁸

Assisi Szent Ferencnek volt egy tanítványa, ki szerette volna tudni, mit imádkozik a mestere. Meghallgatta tehát, de első reggel csak e szavakat hallotta: „Oh, én Istenem!” Szintén e szavakat hallotta másnap reggel is. Mászt én nem mondhatok, mivel e fogalom minden nagyot, nemest és magasztost magában rejt. Midőn tehát Istenemhez folyamodom, barátaimról is emlékezem, kiknek szeretetére és barátságára csak úgy mutathatom magamat méltónak, ha működésemet ezentúl is hazámnak szentelem.

Ő, akit a tisztaság, szegénység és alázatosság hármasság fogadalma nem kötött, se nem imádkozta naponta a breviáriumot, de életének utolsó negyedszázadában naponta járt misére, önmagát „ferencesnek és cigánynak”¹⁹ tartotta.

1879 októberében Hohenlohe kardinális közbenjárására Monte Albano tiszteletbeli kanonokja lett. Ez a cím csekély emelkedést jelentett ugyan a rangsorban, de nem járt olyan kötelezettségekkel, amelyek mellett Liszt ne tudta

¹⁵ Marco BEGHELLI: „Liszt and Franciscan Fashion at the End of the Nineteenth Century”, in Michael SAFFLE — Rossana DALMONTE: *Liszt and the Birth of Modern Europe Music as a Mirror of Religious, Political, Cultural and Aesthetic Transformations. Proceedings of the International Conference Held at the Villa Serbelloni, Bellagio (Como) 14–18. December 1998*. Pendragon, Hillsdale NY 2003. (Analecta Lisztiana 3) 47–60.

¹⁶ *Fioretti. Assisi Szt Ferenc virágoskertje*. Assisi Szt Ferenc és néhány követője életéről, cselekedeteiről és csodáiról szóló könyv. Ismeretlen szerzője latinul írta. A XIV. században először olaszra, majd sok más nyelvre fordították le. Számos magyar kiadása közül egy újabb: *Assisi Szt Ferenc virágoskertje*. (–) Ford. Éder Zoltán. Bécs 1989.

¹⁷ BEGHELLI (ld. 15. jz.) 50.

¹⁸ WALKER III. (ld. 6. jz.) 226.

¹⁹ „Zu einer Halfte Zigeuner, zu andern Franziskaner“ (Egyik felem cigány, a másik ferences) — vallotta tréfásan egyik, Caroline Wittgensteinhez írott levelében saját kettéhasított lényéről Liszt Ferenc. Így utalt az ünnepelt zongoravirtuóz diadalmenetére szerte a világ koncertpódiumain, ugyanakkor a római ferences kolostorba visszavonult zeneszerzőre, aki a cellák magányában komponálta híres egyházi műveit.

volna folytatni művészi pályafutásával járó utazásait. Liszt használhatta újabb címét, de ez nem jelentett komoly előrelépést az egyházi ranglétrán. Maga sem kívánta felvenni a nagyobb rendeket.²⁰

Liszt Ferenc a maga hivatását, művészi feladatát a katolikus Egyházban a XIX. század végére értékválságba került egyházi zene megújításában látta. Részletesen kidolgozta az egyházi zene reformtervezetét. A gregorián dallamok 1613-ban, Rómában kiadott ún. *Medicea* változatát alapul véve igyekezett visszaemelni a katolikus Egyház zenei örökségét méltó helyére, meghatározta, milyen fajta zenét lehet játszani a templomban, milyent nem. Jóllehet elnyerte IX. Pius pápa rokonszenvét —aki az „én Palestrinámnak” nevezte Lisztet—, törekvéseihez nem kapott kellő támogatást. Feltűnt, mekkora különbséget láthatunk Liszt 1834-ben megjelent írása, az „A jövő egyházi zenéje” és római időszakának reformtörekvései között. Míg a fiatal komponista Lammenais²¹ hatására a Színházat és az Egyházat egyesítette volna, az idős Liszt visszafordult a katolikus Egyház eredeti zenéjéhez, a gregoriánnumhoz. A Szekszárdi mise korai változata (1848), a Hunok csatája, a Dante szimfónia és az Éji menet című művében is felhasznált gregorián dallamokat. Római tartózkodása alatt, 1860-ban egy Wittgenstein hercegnének írt levelében²² már említ egy reformtervezetet, amelyet az egyházi zene megújítására adott volna be a pápának. Ez a munka nem készült el, mivel Liszt látta: törekvése eleve sikertelenségre van ítélve. 1878. június 5-én kelt leveléből derül ki, hogy kudarcának okát abban látja, hogy ő mint Rómában „idegen” számára az egyházi zene ügyének megjobbítása reménytelen.²³ Nem hagyott fel a vallásos zeneművek alkotásával. Ekkor készültek legelőremutatóbb, a kortársaknak már meg nem érthető művei.

Életvitelének sokszínűsége, vallásossága, az életműve által gerjesztett irigység megkeserítette utolsó éveit. Halála előtt két évvel —amikor a cigányság zenéjéről írt könyvének²⁴ negatív fogadtatása következményeitől nem tudott szabadulni—, az akkorra már megtört, idős és kedélybeteg ember így ír:

„Az egész világ ellenem van. A katolikusok azért, mert úgy vélik, egyházi zeném túl profán, a protestánsok azért, mert számomra a zeném katolikus, a szabadkőművesek túl klerikálisnak érzik a zenémet, a konzervatívoknak forradalmár vagyok, a „haladóknak” ósdi jakobinus ...”²⁵

²⁰ WALKER III. (ld. 6. jz.) 380.

²¹ Hughes Felicité Robert de Lamennais (1782–1854).

²² HAMBURGER Klára: *Liszt Ferenc zenéje*. Zeneműkiadó, Budapest 2011. 140.

²³ HAMBURGER (ld. 22. jz.) 141.

²⁴ *Des Bohémiens et de leur musique en Hongrie ...* 1881. A könyv viharos tiltakozást váltott ki Budapesten. Cosima Liszt éppen azért tagadta meg Liszt magyarországi újratemetését, mert a szerző halála után Tisza Kálmán miniszterelnök felemlgette Liszt könyvének negatív fogadtatását. Walker III. 397.

²⁵ *Liszt levele Mihalovich Ödönnek*. Idézi WALKER III. (ld. 6. jz.) 2003. 397.

Liszt még életében többféleképpen nyilatkozott arról, hol temessék el. Az általa, különböző életszakaszaiban megjelölt helyszínek között szerepelt Róma, a pesti ferencesek kriptája, Saint-Tropez és Tivoli is.²⁶ 1860-ban kelt testamentumában²⁷ részletesen végrendelezett földi vagyonáról, és saját gyászszertartásáról. Minden külsőségtől mentes, szerény temetést kívánt és azt, hogy ferences habitusban temessék el. Arról viszont, hogy hol, végrendeletében nem nyilatkozott. Egy levelében így ír: „Holttestemnek nem kívánok más helyet, mint a temetőt, amely ott található, ahol halálom bekövetkezik”.²⁸ Végül 1886. július 31-én Bayreuthban érte a halál, ahol augusztus 3-án végső nyugalomra helyezték. A temetést követően komoly küzdelem indult Liszt földi maradványainak hazahozataláért. A harchoz a magyarországi ferencesek is csatlakoztak, akik szerették volna elérni, hogy a zeneszerzőt Budapesten temessék el. A magyar katolikus egyház érvként hozta fel a tényt, hogy nem teljesült Lisztnek a végrendeletében rögzített kívánsága, miszerint a ferencesek rendi öltözkéiben temessék el.²⁹

Liszt legemblematikusabb „ferences” alkotása az Assisi Szent Ferenc prédikál a madaraknak (*St. François d'Assise. La prédication aux oiseaux*). A mű a XIV. században olaszra fordított Fioretiből, azaz *Szent Ferenc virágoskertjé*-nek 16. fejezetéből idézi fel a Poverello legendáinak egyikét. Ebben Szent Ferenc, látva az út szélén gyülekező madárseregletet, prédikálni kezdett nekik. Liszt előszavában alázatosan bocsánatot kér Szent Ferentől („Krisztus dicsőséges szegénykjétől”), hogy nem képes eléggé ügyesen lefesteni a jelenetet. A zongoradarabot Camille Saint-Saëns még Liszt életében orgonán is előadta és regisztrációs javaslatokkal látta el.

Másik ferences vonatkozású témája Szent Ferenc Naphimnusza, amelyet Liszt életművében többféle hangszerelésben, feldolgozásban is megtalálhatunk.

Azt állíthatnánk, Liszt vallásos életpályája visszatérő formát mutat, amelynek során élete utolsó két évtizedében a fiatalkori papi hivatás óhaja, a ferenceség iránti vonzódása éledt újjá. Az életművet, Liszt leveleit és vallásosságát ismerve inkább az a kép erősödhet meg, hogy a két „Ferenc” — Assisi Szentje és Paolai Szent Ferenc — szavaikkal, gondolataikkal mindig is jelen voltak a komponista életében. Különbség csupán jelenlétük intenzitásában mutatkozott, ami Liszt kivételesen szélsőséges életútjának volt köszönhető.

²⁶ WALKER III. (ld. 6. jz.) 504.

²⁷ Alan WALKER (ford. Rác Judit): *Liszt Ferenc. A weimari évek. 1848–1861*. 2. kötet. Editio Musica, Budapest 2000. 527–535.

²⁸ LLB (ld. 11. jz.) 6, 228–229.

²⁹ WALKER III. (ld. 6. jz.) 502.

Liszt Ferenc ferences tematikájú művei

jegyzékszám (Searle)	cím	év	apparátus
Kórusművek, oratóriumok			
S.2.	<i>Die Legende von der heiligen Elisabeth (Szent Erzsébet legendája)</i>	1857–1862	
S.4.	<i>Cantico del sol di Francesco d'Assisi (Assisi Szent Ferenc Naphimnusza)</i>	1862	
S.4.	<i>Cantico del sol di Francesco d'Assisi (Assisi Szent Ferenc Naphimnusza)</i>	1880–1881	
Zongoraművek			
S.175.	<i>Két legenda [2 dal] Assisi Szent Ferenc prédikál a madaraknak, Paolai Szent Ferenc a hullámokon</i>	1862–63	
Átiratok			
S.498c.	<i>San Francesco — Preludio</i>	1862–1866	
S.499.	<i>Cantico del Sol di San Francesco d'Assisi</i>	1881	
S.499a.	<i>San Francesco — Preludio per il Cantico del Sol</i>	1880	
Négykezesek			
S.498a.	<i>Drei Stücke aus der heilige Elisabeth</i>	1857–1862	
Orgonaművek			
S.665.	<i>San Francesco</i>	1880	Orgonára és más hangszerre
S.677.	<i>Hosannah from Cantico del sol di San Francesco d'Assisi</i>	1862	Orgonára és basszusharsonára